CHARLES-ROBERT MATURIN
(1782—1824)

CASTELUL DIN LEIXLIP

Traducere de VERONICA PORUMBACU

LEGENDA UNEI FAMILII IRLANDEZE

întimplările din poveistirea ce urmează nu sînt numai *bazate* pe realitate, ci s-au produs efectiv, nu de mult, în propria mea familie. Căsătoria celor două personaje principale, despărţirea lor bruscă şi misterioasă, care s-a prelungit pînă la sfârşitul vieţii lor, sînt veridice. Nu pot afirma că explicaţia supranaturală dată tuturor acestor mistere ar fi exactă ; dar trebuie să recunosc că ele înfăţişează un frumos specimen de poveste de groază şi că mi-e cu neputinţă să uit impresia ce a produs-o asupra mea cînd am auzit-o pentru **întâia** dată, între alte povestiri de acelaşi fel.

Calmul de care au dat dovadă catolicii din Irlanda, în timpul anilor tulburi dintre 1715 şi 1745, a fost una din stările cele mai edificatoare şi chiar oarecum nefireşti. N-am intenţia să cercetez, după atîta timp, diferitele pricini posibile ale acestei atitudini, pe care prefer s-o atribui sentimentului lor de onoare decît unei manevre ascunse. Mulţi dintre ei îşi manifestau totuşi un soi de dezgust tacit pentru starea de lucruri latentă părăsindu-şi moşiile strămoşeşti şi ducîndu-şi viaţa cînd ici, cînd colo, ca nişte oameni fără vatră, care nădăjduiesc o apropiată .schimbare a .soartei.

Printre aceştia se găsea un baron iacobit *, care, dezgustat de situaţia sa prea puţin plăcută într-o regiune whig [2] din Nord, unde nu auzea vorbindu-se decît de eroica apărare a oraşului

[1] Partizan al regelui scoţian Iacob al II-!ea
[2] Numele vechiului partid zis libera].

Londonderry *, de actele barbare ale generalilor francezi[2], de predicile înălţătoare ale piosului M. Walker, pastor prezbiterian, căruia cetăţenii îi decernaseră titlul de „Evanghelist", părăsi locuinţa părintească, închārie, către 1720, pe trei ani, castelul din Leixlip (acest castel aparţinea pe atunci familiei Collonnys, care-l închiria pe cîte trei ani) îşi se instala acolo cu familia sa compusă din trei fiice — mama lor fiind moartă de mult.

în acea vreme, castelul din Leixlip se înfăţişa plin de-o măreţie feudală şi o frumuseţe romantică, rare în Irlanda, şi care azi, din păcate, au dispărut cu totul, din cauza distrugerii magnificelor sale păduri. Leixlip, deşi numai la şapte mile de Dublin, poseda tot ce se poate închipui că are un coolaur 'situat la sute de mile depărtare nu numai de-o Capitală, ci de orice teren locuit. După ce străbate o nesfîrşită milă (o milă *irlandeza),* venind ide la Lucan, dru-mul, .mărginit, de o parte, de marele zid ce înconjoară domeniul familiei Veseys, şi de alta, de nişte scunde garduri vii, ajunge, pe neaşteptate, aproape în unghi drept, la podul spre Leixlip şi descoperă un peisaj admirabil, de neuitat chiar pentru acela care l-ar fi văzut o singură dată, în copilărie. Podul spre Leixlip, clădit în stil rustic, dar nu lipsit de frumuseţe, se arcuieşte de pe coastă pînă pe celălalt mal, mai jos, al rîului Liffey. La dreapta, domeniul Veseys, lipsit în această parte de ziduri, îşi revarsă, pînă în albia rîului, frunzişurile sale verzi, care, pe deasupra apei, se amestecă cu cele de la Marchfield şi Sainte-Oatherine, de pe celălalt mal. Rîul aproape că nu se zăreşte sub desişul de frunze, bogat şi mlădios ; ceva mai încolo însă rîul răsare în plină lumină, scaldă pra-guil caselor din Leixlip, ocoleşte zidurile groase

ale bisericii sale, leagănă barca priponită sub arcadele care susţin bolta castelului şi dispare, în sfârşit, în pădurile dese ce acopereau odinioară întreg acest ţinut. Pe celălalt mal, vegetaţia luxuriantă, cărările în terase, boschetele risipite, templele pe coline, formează un contrast deosebit de izbitor.
Deasupra celor mai înalte acoperişuri ale oraşului se zăreşte, deşi e la o depărtare de-un sfert de milă, castelul Confy, în ruina, cu bătrînul său turn pătrat şi crenelat, rămăşiţă a timpurilor eroice, iar de pe pod se disting căderile de apă cum Ji se spune (sau sal-tul-isomonului), pe care nu le admirau aspri cavaleri de pe vremuri cînd treceau prin vad, la lumina lunii, sau pe via lumină de amiază, în zăngănit de arme şi tropot de cai.

[1] Asediat de trupele regelui Iacob al II-lea în 1707. [2] Francezii au fost aliaţii lui Iacob al II-lea.

Nu se ştie dacă singurătatea în care trăia sir Redmond Blaney făcuse să i se potolească setea de răzbunare, sau dacă ea slăbise din lipsă ide adversari, dar vrednicul baron îşi pierduse entuziasmul pentru politică. Şi, în afară de serile cînd un prieten iaco-bit, care cina la el, bea apă în sănătatea regelui, cu multe „clipiri din ochi şi surîsuri" pline de subînţelesuri, şi cînd preotul parohiei (om de treabă) îşi exprima speranţa în izbînda finală a cauzei celei *drepte* şi a vechii credinţe, sau cînd auzea un slujitor iacobit fluierând : *Cbarlie* [1] *e iubitul meu,* arie pe care-o relua fără voie, cu o voce de bas, puţin dogită, şi mai curînd emfatica decît discretă, afară, zic, de asemenea împrejurări, viaţa baronului Blaney se scurgea în monotonie. Griji intime îl apăsau de asemeni dureros pe bătrânul *gentleman :* cea mai mică din cele trei fiice ale sale dispăruse în chip straniu din copilărie, şi, deşi această întâmplare a intrat oarecum în domeniul legendelor de familie, am să v-o povestesc.
Fata aceasta era binecuvîntată cu o frumuseţe şi o inteligenţă neobişnuită. Ea se plimba adeseori prin împrejurimile castelului cu fiica unei slujitoare, numită îşi ea Jane în semn de prietenie. într-o seară, Jane Blaney şi tânăra sa prietenă se afundară foarte departe în pădure. La început nimeni nu s-a neliniştit din pricina lipsei lor, căci obişnuiau să facă asemenea escapade ; dar tânăra ţărancă se întoarse singură, şi foarte tîrziu noaptea. Ea povesti plângînd că, pe o potecă aflată departe de castel, o bătrână îmbrăcată ântr-un costum din *Fingal* (fustă roşie şi bundă lungă verde), răsărită deodată dintr-un tufiş, o apucase de braţ pe Jane Blaney ; din cele două vergi pe care le ţinea în mână, aruncase una peste umărul ei, şi apoi, dînd-o pe cealaltă fetei, îi poruncise să facă şi ea la fel. Tînăra ţărancă, speriată, fugise cât o ţinură picioarele, în timp ce Jane Bilaney îi striga : „La revedere, la revedere, n-o să mă mai vezi multă vreme " După asta, bătrîna şi fata dispărură amândouă, şi ţăranca se reîntoarse cum putu la castel.
Imediat se întreprinseră cercetări minuţioase, pădurile fură explorate, tufişurile tăiate, bălţile secate, dar fără nici un rezultat. Pînă la urmă, nemaiavând **nici** o nădejde, încetară şi cercetările.
Trecuseră zece ani, dând, ântr-o zi, menajera lui sir Redmond, îndreptându-se spre bucătărie, ,auzi un glas de copil care murmura :
[1] Regele Carol al Scoţiei.

„Frig, frig, frig ! Ce mult timp a trecut de cînd nu m-am mai încălzit la un foc *l"* Ea intră şi-o văzu atunci, cu uimire, pe Jane Blaney, care scăzuse parcă la jumătate, îmbrăcată în zdrenţe şi ghemuită lîngă foc. Menajera, înspăimîntată, fugi şi—i alarmă pe slujitori, dar între timp arătarea pierise. Copila fu zărită de mai multe ori, mai tîrziu, tot aşa de mică de stat, ca şi cum n-ar mai fi crescut nici cu un deget de la vîrsta de zece ani, şi întotdeauna ghemuită lîngă foc, în oficiu sau în bucătărie, plîngîndu-se de frig, de foame. Existenţa ei, se zice, se prelungea în aceste împrejurări îngrozitoare, atît de diferite de cele ale Lucy-ei Gray din magnifica baladă a

lui Wordsworth :

Vor zice unii : Lucy Gray
Mai este încă vie,
Şi c-au văzut-o pe cărare
Stingheră *şi* pustie ;
Prin munţi *şi* văi, nu-ntoarce în urmă
Nici ochii ei, nici gîndul ;
Şi murmură un cântec trist
Ce îl îngînă vîntul.

Soarta fiicei mai mari a lui sir Redmond a fost mai tristă, deşi mai puţin extraordinară. Ea fu cerută în căsătorie de un nobil, om cu avere frumoasă, cu un caracter fără cusur, şi care, pe lîngă aceasta, era catolic. Sir Redmond semnă contractul de căsătorie, socotindu-se fericit că-şi poate asigura fiica îşi spiritual, şi material. Cununia fu celebrată la castelul din Leixlip ; şi, după ce tînăra pereche se retrase, iar oaspeţii continuau să bea în sănătatea lor, auziră deodată nişte strigăte ascuţite venind din aripa castelului unde se afla camera nupţială. Cei mai curajoşi alergară într-acolo, dar prea tîrziu ! în acea noapte fatală, nefericitul soţ fusese brusc atins de-un acces de nebunie furioasă. Trupul sfîrtecat . al nenorocitei sale victime care-şi dădea sufletul dovedea violenţa crizei ; soţul se pedepsise singur după ce-işi ucisese fără voie soţia. Cele două cadavre fură înmormântate în timpul prescris de canoane şi nimeni nu mai vorbi despre asta.

Nădejdea ce-o păstra sir Redmond de-a o regăsi pe fiica sa Jane slăbea din zi în zi mai mult, deşi continua să asculte cu atenţie toate trăncănelile prosteşti ale servitorilor ; el îşi îndreptă acum toată grija către unica fiică ce-i rămăsese, Anne. Aceasta, trăind în singurătate şi nebucurîndu-se decît de instrucţiunea foarte redusa a femeilor irlandeze din acele timpuri, rămînea adesea în mijlocul

slujitorilor, lîngă care înclinarea ei către superstiţie şi supranatural spori, într-o măsură ce avea să aibă urmările cele mai dezastruoase asupra viitorului ei.

Printre numeroşii servitori ai castelului era şi o femeie tare bătrînă, doica răposatei mame a Lady-ei Blaney, a cărei memorie era un perfect *Tbesaurus terrorum* [1]. Misterioasa dispariţie a Janei îi deşteptase tinerei fete interesuil pentru miraculos şi ea asculta cu luare-aminte poveştile acestei vrăjitoare, care spunea că o văzuse într-o zi pe fugară într-unui din apartamentele castelului, în picioare, în faţa portretului mamei ei, suspinînd : „Doamne, Doamne, biata mea mamă n-ar fi bănuit niciodată soarta groaznică ce-o aştepta pe micuţa ei Jane !" Mai pe urmă, Anne dădu crezare făgăduielilor bătrînei, care o încredinţa că-i poate dezvălui, prin-tr-un anume ritual, chipul viitorului ei soţ. La început, Anne îi respinsese propunerea, ca păgînă, dar, la aţîţările repetate ale bătrînei, sfîrşise prin a o primi.

Momentul fixat pentru celebrarea acestui sacrificiu profan se apropia, şi anume 31 octombrie, dată la care această ceremonie se socotea încă în nordul Irlandei mai eficientă ca oricînd. Ziua întreagă vrăjitoarea a făcut tot ce-a putut ca is-o înspăimînte pe fată, povestindu-i cele mai îngrozitoare istorii pe care le cunoştea, şi folosind pentru aceasta întreaga ei putere de convingere. în cercul familiei i se spunea *Collogue,* poreclă care în Anglia corespunde cu *bîrfitoare* (deşi adevăratul ei nume era Brigitte Dease), şi ea o îndreptăţea printr-o limbuţie fără margini, o memorie neobosită, un soi de dorinţă turbată de-a xaspîhdi groaza în jur ; nu cruţa nici o victimă în casă, începînd cu *groom* [2]-ul pe care-l trimitea la culcare tremurînd de .spaimă şi sfîrşind cu domnişoara, asupra căreia exercita o înrîurire nemăsurată.

Sosi şi ziua de 30 octombrie. Pînă la orele unsprezece noaptea fusese linişte la castel : o jumătate de oră mai tîrziu, Collogue şi Anne Blaney se strecurară pe coridorul ce ducea la turnul regelui Ioan, care formează partea cea mai veche a clădirii şi unde, zi-ce-se, monarhul

primea omagiile prinţilor irlandezi. Collogue deschise o uşiţă cu o cheie ce-o avea ascunsă la ea şi o îmboldi pe Anne să se grăbească. Anne înainta către turn, apoi se opri, şovăind şi tremurînd ca un înotător fricos la marginea unui rîu necunoscut. Noaptea de toamnă era foarte întunecoasă ; un vînt pu-

[1] Tezaur de grozăvii.

[2] Copil servitor.

ternic sufla prin pădurile din jurul castelului, îndoind ramurile arbuştilor scunzi pînă la apele rîului Liffey, care, umflat de ploile căzute de curînd, vîjîiau Jovindu-se de pietrele ,ce le tăiau cursul. Oîteva lumini se mai zăreau în micul sat Leixlip, dar, la acea oră tîrzie, aveau să se stingă în curînd. Fata şovăi:

— Trebuie să mă duc singură ? întrebă ea, prevăzînd că această îngrozitoare expediţie putea fi încă agravată prin executarea, şi mai înspăimântătoare, a celor plănuite.

— Aşa trebuie, sau totul e îh zadar, răspunse bătrîna, acoperind cu mîna felinarul chior, ce nu lumina nici la cinci metri drumul pe care avea să-l urmeze victima. Trebuie să te duci singură. O să te aştept aici.

Nefericita spuse oftînd :

— Oh, Collogue ! Vino cu mine! însoţeşte-ma... Barem pînă acolo unde începe coborîşul.

— Dacă te-aş însoţi, nu ne-am mai înapoia vii, duhurile rele ne-ar rupe în bucăţi.

— Oh, Collogue ! Lasă-mă să mă-ntorc. Am făcut şi-aşa prea multe, am mers şi-aşa prea departe !

— Tocmai de aceea nu te mai poţi întoarce acum, şi trebuie să mergi mai departe, altminteri în cămara dumitale ai să găseşti pe *altcineva* în locul frumosului logodnic mult aşteptat.

Tînăra fată o privi înfiorată de frică şi de speranţă ; apoi, cu o îndrăzneală supranaturală, se avîntă ca o pasăre de pe terasa castelului. Se văzură plutind în noapte veşmintele ei albe, apoi vrăjitoarea încuia uşa turnului, întorcînd de două ori cheia în broască şi, punînd luminarea în dreptul unui meterez cu geam, se aşeză pe-o bancă de piatră, într-un colţ, aşteptînd să vadă efectul vrăjilor ei.

Trecu un ceas pînă să se înapoieze fata. Cînd se întoarse, faţa şi ochii semănau cu ai unui mort, dar ea strîngea în mînă o *rufa uda,* dovadă palpabilă că îndeplinise întocmai conidiţiile straniei ei plimbări. O zvîrli însoţitoarei, gîfîind, aruncă în jur o privire rătăcită, ca şi cum nu mai recunoştea locul unde se afla. Bătrîna, neliniştită de starea cumplită în care se găsea victima, o conduse în apartamentul ei ; dar acolo pregătirile înspăimântătoarei ceremonii o făcură să se cutremure din nou pe tînăra copilă, care-şi acoperi ochii cu mîinile şi rămase în mijlocul camerei încremenită.

Şi a fost nevoie de toate încurajările bătrînei (şi chiar de ameninţări misterioase), ca s-o înduplece pe fata ce-şi revenea în

simţiri să îndeplinească diferitele faze ale ritualului nocturn. în sfîrşit, fata strigă disperată :

— Voi face sacrificiul ; dar rămii în camera vecină şi, dacă lucrul de care imă tem se întîmplă, am să te chem cu clopoţelul meu de argint; şi, pentru numele lui Dumnezeu, Collogue, să-mi sari în ajutor la cea dintîi chemare !

Bătrîna îi făgădui, îi dădu ultimele sfaturi, apoi se retrase în camera ei, care da în aceea a fetei. Luminarea arsese în întregime, dar bătrîna înteţi focul de buturugi, se ghemui lîngă vatră, luptîn-du-se cu somnul, ca nu cumva să nu răspundă la chemarea pe care-o aştepta cu îngrijorare.

Trecuse de miezul nopţii şi o tăcere de moarte domnea în tot castelul. Bătrîna slujnică moţăia

lîngă foc, se trezea ori de cîte ori i se părea că aude clinchetul clopoţelului, aţipea iar, pentru a tresări din nou. Deodată, a fost deşteptată din toropeala ei, nu de sunetul clopoţelului, ci de nişte strigăte ascuţite ce veneau din camera vecină. Vrăjitoarea, dîndu-şi pentru întîia oară seama de urmările glumei ei, alergă într-acolo. Anne era an prada unei crize de nervi. Bătrîna, deşi n-ar fi vrut, trebui s-o cheme pe intendentă (ascunzînd între timp atributele ceremoniei) şi să folosească toate leacurile cunoscute pe acea vreme ca s-o facă pe stăpînă să-şi vină în fire. Cînd în sfîrşit izbuti, o lăsă să plece pe intendentă, încuia uşa şi astfel Collogue rămase singură ou Anne. Subiectul convorbirii lor nu fu aflat decît mult mai tîrziu, dar în seara aceea Anne pinea în mînă, sub forma unei arme ignorate de toţi, dovada că fusese vizitată de-o fiinţă supranaturală.
Bătrîna o imploră să arunce arma, dar Anne, cu o încăpăţî-nare fatală, stărui s-o păstreze. Ea o ascunse imediat într-un sertar, pe care-l închise cu cheia, hotărîtă să descopere taina legată de ea. Din ceasul acela, caracterul, purtările, ba chiar şi înfăţişarea i s-au schimbat. Pradă unei tristeţi ciudate, ea începu isă caute singurătatea şi interzise pînă şi cea mai vagă aluzie la împrejurările care pritinuiseră această misterioasă schimbare.
Peste cîteva zile, Anne, care se retrăsese pentru siesta în odaia ei, auzi sunînd repetat clopotul de la poartă — ceea ce nu se mai întâmplase, căci cei cîţiva invitaţi ai castelului soseau şi plecau fără zgomot, ca nişte persoane umile la un senior. Pe aleea mărginită de ulmi se apropia un călăreţ urmat de patru valeţi : primii doi purtau pistoale la oblîncul şelei, cei din urmă, bagajele. Deşi în această primă săptămînă de noiembrie masa se lua la ora unu, era încă destulă lumină pentru ca Anne să poată zări toate amănuntele

de imai sus. Sosirea străinului fu un prilej de agitaţie plăcută ; se dădură în grabă poruncile pentru adăpostirea cailor şi găzduirea slujitorilor. Timp de peste o oră se auzi un du-te-vino pe coridoare, apoi, din nou, totul reintră în tăcere. Se află atunci că sir Redmond în persoană închisese uşa încăperii unde stătea de vorbă cu străinul şi dăduse poruncă să nu fie tulburat sub nici un motiv. Cam peste două ore, se află ca pentru orele opt se pregătise o cină bogată, da care urma să ia parte şi tânăra fată. Traiul la castel era destuii de luxos pentru o familie irlandeză ,şi Anne se duse în bucătărie ca să vadă ca puii fripţi să fie auriţi cu zahăr ars, după obiceiul popular al vremii, ca grisul să fie bine udat cu o sticlă de porto şi un pumn de mirodenii bogate, ca budinca de mazăre să aibă la mijloc un bulgăre mare de unt sărat; apoi, sfîrşind inspecţia, se retrase în odaia ei să-şi pună o rochie de damasc alb. La orele opt fu rugată să coboare în sala de mîrtcare. Ea intră, după obiceiul timpuilui, la primul fel ; dar, tredhd prin anticamera unde valeţii obişnuiau 5a ţină sfeşnicele înalte, simţi că o trage de mînecă Collogue, galbenă la faţă, şoptindu-i : *„Nu ţi-am spus că o să vină să te ia f"* Annei i se opri sîngele in vine, dar înainta, îl salută pe tatăl său şi pe străin cu două reverenţe adânci şi apoi se aşeză pe locul ei.
Neliniştea şi poate teroarea ce i le pricinuiseră revelaţia complicei sale nu se potoliră la vederea străinului. Acesta nu se atinse de nici un fel de mâncare şi păstră o atitudine rezervată în tot timpul mesei. Sir Redmond părea îngrijorat, trast, nu în apele lui; în sfîrşit, făcînd o sforţare, zise (fără a aminti numele străinului): „Binevoiţi să beţi în sănătatea fiicei mele ?" Străinul îl încredinţa că era pentru el o mare cinste, dar, distrat, îşi umplu paharul cu apă. Anne turnă cîteva picături de vin în al său, şl—1 închină în cinstea străinului. Abia acum băgă de seamă cum arată la faţă : era palid ca un mort. Paloarea obrajilor şi buzelor lui, sunetul ca-vernos al vocii, strălucirea stranie a ochilor săi negri, ficşi, îndreptaţi cu răceală asupra ei, o făcură să se cutremure cînd duse paharul la gură ; în sfîrşit, îl puse la loc pe masă şi, după ce făcu o reverenţă, se retrase în apartamentul ei.
Acolo o găsi pe Brigitte Dease, care întorcea lemnele ce ardeau în sobă :

— Ce faci aici ? o întrebă ea cu nerăbdare. Bătrîna se întoarse şi, cu un zîmbet sinistru, zise :
— Nu ţi-am spus că o să vină *el* sa te ia ?

— Ai dreptate, răspunse nefericita fată, prăbuşindu-se în fotoliul cel mare de lingă patul ei. N-am văzut niciodată un om cu asemenea privire.
—■ Dar nu e un bărbat frumos ? continuă bătrîna.
— îmi pare că nu e de pe lumea asta, răspunse Anne.
— De pe lumea asta sau de pe cealaltă, replică bătrîna, ri-dicînd arătătorul ei osos, ascultă bine ce-ţi 'spun. Pe cît e db adevărat că... (şi repetă groaznicele formule rostite la *30* octombrie), pe atît de adevărat e că va fi soţul dumi'tale.
— Atunci voi fi soţia unui mort, căci cel pe care l-am văzut astă-seară nu e un om viu !
Trecură cincisprezece zile şi, fie că Anne se obişnuise cu trăsăturile ce le socotea la început înfricoşătoare şi că vocea ce-i păruse atît de cavernoasă căpătase pentru ea o dulceaţă deosebită, fie că era cu neputinţă pentru doi tineri cu inima liberă să se plimbe împreună pe cîmp, să se aplece împreună asupra aceluiaşi nu, să viseze sub aceiaşi copaci sau să asculte trednd vîntul prin crengi, fără să se nască în ei aceleaşi simţiri, sau, pentru toate aceste motive împreună, fapt e că în mai puţin de-o lună tînăra fată acceptase declaraţia de dragoste a străinului. Bl îşi spusese numele şi titlurile : era un baron scoţian, pe nume sir Richard Maxwell. Loviturile soartei îl exilaseră pentru totdeauna din ţara sa. Stabîlit în Irlanda, era hotărît să rămîie acolo toată viaţa. Pe vremea aceea nu se pierdea vremea cu fastidioase preliminarii. Anne deveni soţia lui Richard ; ei locuiră împreună cu tatăl ei pînă la moartea acestuia, iar apoi se instalară la moşia lor din Nord, unde petrecură mai mulţi ani într-o fericire liniştită, înconjuraţi de mulţi copii.
Totuşi, caracterul lui sir Richard avea două trăsături ciudate. Nu numai că se temea cumplit de prezenţa compatrioţilor săi, dar, dacă prindea de ştire că vreun scoţian se aiflă prin vecinătate, se închidea în casă pînă ce se încredinţa că a plecat. Avea de asemenea obiceiul să se retragă în apartamentele sale şi să rămână acolo, fără a îngădui să fie văzut nici deai săi în ziua de 30 octombrie. Soţia sa, care şi ea avea alte motive să se teamă de acea [2l]! îl întrebă o singură dată ce e cu strania lui însingurare, dar nu °bţinu alt răspuns dedt ordinul expres de a nu-i mai pune niciodată asemenea întrebări. Lucrurile rămăseseră aici, misterioase de-[s']gur, dar nu neplăcute, cînd, deodată, ifăra nici un motiv mărturisit sau presupus, sir Richard şi lady Maxwell se despărţiră, pentru a nu se mai întîlni nicicînd pe lumea asta şi fără ca ea

să-şi fi putut revedea măcar unul din copii pînă în ceasul morţii. Sir Richard rămase la moşia sa, iar soţia se stabili la nişte rude de departe, din celălalt capăt al ţării. Neînţelegerea între cei doi era atît de absolută încît nici unul nu mai rosti vreodată numele celuilalt cît timp mai trăiră.
Lady Maxwell supravieţui patruzeci de ani soţului ei, ajun-gînd la înaintata virata de nouăzeci şi şase de ani ; şi, potrivit unei făgăduieli date cîndva, dezvălui unuia dintre descendenţii ei aceste întîmplări extraordinare.
Ea îi mărturisi că în noaptea de 30 octombrie, cam cu şaptezeci şi cinci de ani în urmă, după sfatul unei slujitoare nesocotite, îşi spălase rochia la confluenţa a patru cursuri de apă şi îndeplinise felurite ritualuri păgîne, pentru ca să-i apară viitorul ei soţ în aceeaşi seară, la miezul nopţii, în camera ei. Veni şi clipa cea de taină, dar ea nu văzu nici o faţă fermecătoare. O cumplită nălucă se apropie de patul ei şi, aruncîndu-i o armă de fier de-o iormă necunoscută, o rugă „să recunoască după acest semn pe viitorul ei soţ". Spaima ce i-o pricinuise vedenia o făcu să-şi piardă cunoştinţa ; dar, revenindu-şi în fire, ea ţinu, aşa cum am văzut, să păstreze dovada blestemata a realităţii acelei arătări — o armă pătată de sînge.

Aceasta rămăsese ascunsă în sertarul cel mai tainic al dulapului ei pînă în ziua despărţirii celor doi soţi. în dimineaţa aceea sir Richard se sculă înainte de-a se face ziuă, ca să plece la vânătoare ; avînd nevoie de-un cuţit şi negăsindu-l pe-al său, o rugă pe lady Maxwell, care mai stătea culcată, să-i împrumute unul. Doamna, încă pe jumătate adormită, îi răspunse că va găsi un cuţit în sertarul dulapului ei. El greşi sertarul şi peste o clipă ea era trezită de soţul ei, care îşi îndrepta înfricoşătoarea armă spre pieptul ei, ameninţînd-o că o va ucide pe loc dacă nu-i va spune cum ajunsese pumnalul în stăpînirea ei. Ea îl imploră să-i cruţe viaţa şi-i povesti, tremurînd, amănuntele acelei nopţi de neuitat. El o privi cu o asemenea expresie de furie şi de ură încît ea recunoscu în el — aşa precum se temea —• icoana vie a demonului pe care-l văzuse atunci. „M-ai cucerit cu ajutorul Diavolului, nu mă vei mai reţine multă vreme", şi-o părăsi, spre a nu o mai vedea niciodată pe lumea asta.
Doamna descoperi taina lui sir Richard în chip neaşteptat. Curiozitatea îi fusese aţfiţată de repulsia pe care soţul ei o manifesta faţă de toţi concetăţenii lui ; aşa încît primi cu interes un nobil scoţian din împrejurimi, care pretindea că avusese odinioară relaţii cu sir Richard şi care făcea misterioase aluzii la pricinile ce-l siliseră să se exileze. Sub un nume de împrumut, avu cu acesta o convorbire şi astfel descoperi motivele ce aveau s-o tulbure pînă în clipa cea de pe urmă. Iată ce-i dezvălui acesta :
Sir Richard Maxwell ura sălbatic pe unul din fraţii lui mai mici. Pentru a-i împăca, se pregătise o mare petrecere de familie, şi cum pe-atunci în Highlanids nu se cunoştea folosirea cuţitelor şi furculiţelor la masă, oaspeţii tăiau carnea cu pumnalul. Băură mult. In loc ca petrecerea să se desfăşoare în armonie, spiritele se întărîtară. Vechile certuri izbucniră din nou. La început puseseră şovăind mîna pe arme, pe urmă însă le apucară cu furie, şi, în încăierare, sir Richard îşi răni de moarte fratele. El scăpă cu greu de răzbunarea neamurilor. I se pregăti în grabă fuga spre coastă, unde se ascunse, pînă ce un vas îl putu duce în Irlanda. Se îmbarcă în *noaptea de 30 octombrie.* Dar, pe paserelă, pradă unei spaime de nestăpînit, puse mîna, din întâmplare, pe pumnalul pe care-l păstrase asupra lui din acea noapte fatală. îl scoase din teacă şi, ru-gîndu-se „ca sîmgele fratelui său să nu mai apese asupra lui, aşa cum nu va mai apăsa nici arma aceasta", aruncă pumnalul cu toată puterea în aer.
Acest pumnal avea să-l regăsească ascuns în dulapul soţiei sale. Fie că socotise cu adevărat că ea îl deţinea datorită unui mijloc supranatural, fie că se temuse ca ea să nu fi fost martorul tainic al crimei sale, nimeni nu ştie de ce, dar urmarea fu aceea pe care am povestit-o. Cît despre rest:
Nu ştiu dacă totul aşa s-a-ntîmplat, Dar vă vînd povestea ce-o am cumpărat.
Traducere de VERONICA PORUMBACU